

WRAP-UP ONDERZOEKSPROJECT

Ruimte creëren voor jongerenparticipatie in beleid

Opbrengsten van 2 jaar samenwerken met Rotterdamse jongeren, jongerenwerkers en beleidsmakers bij de gemeente Rotterdam

Auteurs: Irene Fierloos, Lysanne te Brinke, Susanna Osinga, Betsie Loeffen, Maartje Roggeveen en Arwin van Buuren

Vormgeving en illustraties: Susanna Osinga

DOI: 10.25397/eur.27275469

Met dank aan: alle jongeren, jongerenwerkers en beleidsmakers die hebben deelgenomen, het Actieplan Vastpakken en niet loslaten en de klankbordgroep (gemeente Rotterdam), Democracy Reloading, Garage 2020, Haagse Jongerenambassadeurs, Innovatienetwerk Jeugd Hart van Brabant, de Kleine Ambassade, Kinderombudsman Rotterdam-Rijnmond, MIND Us, NJR, Save the Children, Spectrum Elan, Stichting L.E.S., Tienskip, Travers Welzijn, Up to Us, Young010, Hefhouse, wijkmanager en gebiedsmanager Kralingen-Crooswijk, Yentl Lieuwma, José Soorsma, Saida Labraimi, Thaisja Suart, Henriëtte de Barse, Milene Gonçalves, Ingrid Mulder, Erasmus Social Design Hub.

HEALTHY START CONVERGENCE
TU DELFT
ERASMUS MC
ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

ROTTERDAM, OKTOBER 2024

Introductie

Vanuit het Kinderrechtenverdrag hebben alle kinderen en jongeren het recht om mee te praten en beslissen over plannen die hun leven raken (Verenigde Naties, 1989). Betekenisvolle participatie draagt bij aan het welzijn van jongeren en zorgt voor beleid dat beter aansluit bij wat zij nodig hebben en waar meer draagvlak voor is. Steeds meer gemeenten willen jongeren betrekken bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid dat hen aangaat, maar op dit moment worden grote groepen jongeren niet gehoord ([Rapport I](#)). Vanuit de Healthy Start Convergence zijn we in maart 2023 gestart met een ontwerpgericht onderzoek van 2 jaar naar het verbeteren van jongerenparticipatie in het beleid van de gemeente Rotterdam.

Aanpak

We hebben dit onderzoeksproject vormgegeven aan de hand van de vier fasen van het Double Diamond model: 'Ontdekken', 'Definiëren', 'Ontwikkelen' en 'Opleveren' (British Design Council, 2005). Hoe dit project precies is vormgegeven beschrijven we in [Paper III](#) over het proces.

In deze 'wrap-up' vatten we de inzichten samen in twee fasen: 1) onderzoek en 2) ontwerp. De figuur hieronder geeft een overzicht van de activiteiten per fase. In totaal hebben ongeveer 12 'best practice' organisaties, 70 Rotterdamse beleidsmakers, 35 jongeren en 8 jongerenwerkers deelgenomen aan het project.

Ontdekken

Maart 2023

Definiëren

Maart 2024

Ontwikkelen

Opleveren

Maart 2025

FASE I: ONDERZOEKEN

- Perspectief 'best practice' deelnemers
- Perspectief beleidsmakers
- Perspectief jongeren
- Perspectief jongerenwerkers
- Gedeelde thema's

FASE II: ONTWERPEN

- Leerproces voor beleidsmakers
- Co-creatietraject met beleidsmakers
- Co-creatietraject rond dilemma's
- Evaluatie proces en uitkomsten
- Delen van inzichten en lessen

Fase I: Onderzoeken

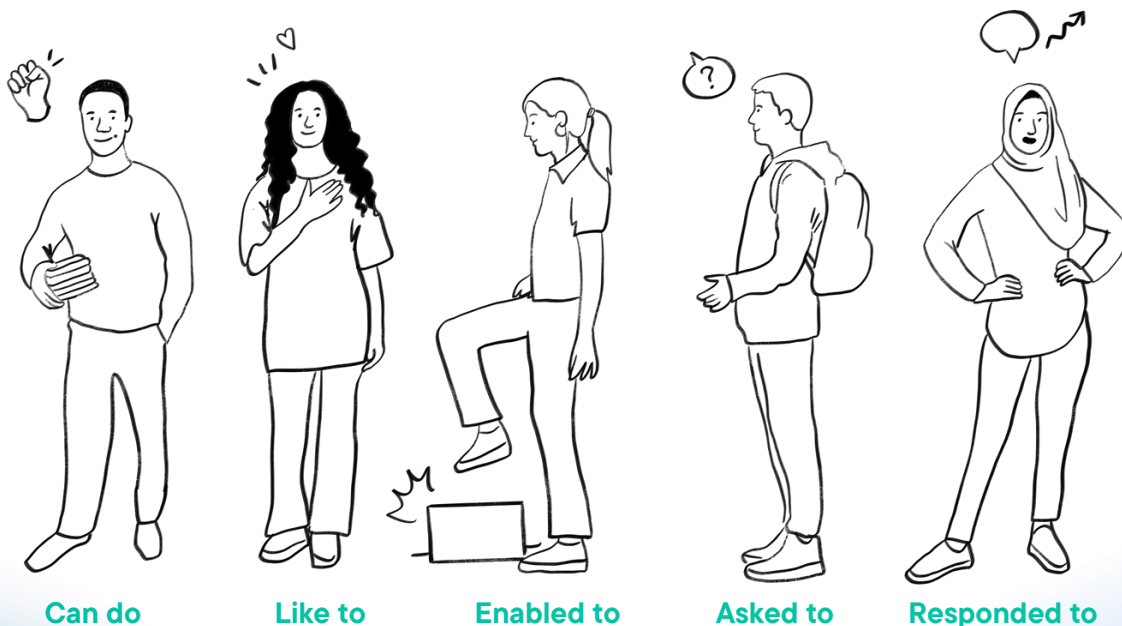

Deze fase richt zich op het begrijpen van het perspectief van 'best practice' deelnemers, beleidsmakers, jongeren en jongerenwerkers en samen bepalen wat de focus wordt.

Perspectief deelnemers 'best practice' interviews

Onze eerste stap was om te leren van de kennis en ervaring die er al is. Tussen juni en augustus 2023 hebben vertegenwoordigers van twaalf organisaties die zich in Rotterdam maar ook in andere delen van Nederland inzetten voor het verbeteren van jongerenparticipatie in beleid deelgenomen aan een interview. De vraag die centraal staat is: 'wat werkt er in jullie aanpak?'.

Kort samengevat zijn er verschillende aanpakken en methoden om jongerenparticipatie vorm te geven. Er is volgens deelnemers niet één beste aanpak. Hoe je jongerenparticipatie goed vormgeeft hangt af van de groep jongeren die je tegenover je hebt. Wel zien we dat organisaties soortgelijke strategieën inzetten om jongerenparticipatie vorm te geven. Vijf aandachtspunten keren steeds terug. In deze aandachtspunten herkennen we de dimensies van het CLEAR-framework: 1) 'Can do', 2) 'Like to', 3) 'Enabled to', 4) 'Asked to' en 5) 'Responded to'. Het CLEAR framework is ontwikkeld op basis van eerder onderzoek naar participatie onder volwassenen (Lowndes et al, 2006) en blijkt dus ook relevant voor het vormgeven van jongerenparticipatie. De 'Can do' dimensie draait om toegang tot de kennis, vaardigheden en middelen die nodig zijn om mee te kunnen doen, denken en beslissen en hier voldoende zelfvertrouwen in hebben. De 'Like to' dimensie draait om motivatie om mee te willen doen, denken en beslissen. Je verbonden voelen met een groep of gemeenschap waar je je voor wilt inzetten speelt hier een belangrijke rol in. De 'Enabled to' dimensie draait om mogelijkheden om deel te nemen: structuren waardoor jongeren de kans krijgen om mee te doen, denken en beslissen. De 'Asked to' dimensie draait om gevraagd worden om mee te denken, mee te doen en mee te beslissen. Tot slot draait de 'Responded to' dimensie om de verwachting dat er serieus geluisterd wordt naar je inbreng en dat je inbreng een verschil kan maken. In [Rapport I](#) geven we een overzicht van de strategieën die de organisaties per dimensie inzetten.

Wat opvalt is dat veel strategieën uiteindelijk neerkomen op: 1) een persoonlijke aanpak om zo goed mogelijk aan te sluiten bij wat de jongere(n) om wie het gaat kunnen, willen en nodig hebben; 2) ruimte creëren voor jongeren om vanaf de start (mee) te bepalen hoe de aanpak wordt vormgegeven. De twee principes zijn overkoepelend en gelden voor iedere dimensie. Per dimensie kan in samenwerking met de doelgroep (voor een specifiek vraagstuk en in een specifieke context) een passende aanpak worden ontwikkeld. Dit beschrijven we in [Paper I](#).

De best practice interviews geven inzicht in de vele tools en aanpakken die de afgelopen decennia zijn ontwikkeld om jongerenparticipatie betekenisvol vorm te geven. Er zijn concrete handvatten om mee aan de slag te gaan. De mogelijkheden voor jongerenparticipatie in gemeentelijk beleid zijn echter beperkt en vaak niet structureel. Jongeren krijgen vaak niet de kans om mee te denken en beslissen over plannen die hun leven raken. Onze volgende stap werd onderzoeken welke factoren de inzet van jongerenparticipatie in beleid beïnvloeden.

Een persoonlijke aanpak

Ruimte om vanaf de start (mee) te bepalen

Perspectief beleidsmakers gemeente Rotterdam

De tweede stap was om inzicht te krijgen in het perspectief van beleidsmakers. Beleidsmakers hebben invloed op de inzet van jongerenparticipatie in beleid. We onderzoeken hoe zij jongerenparticipatie in beleid vormgeven en welke uitdagingen er zijn. Ook willen we inzicht krijgen in factoren die bepalen of jongerenparticipatie wel of niet wordt ingezet. Tussen augustus 2023 en februari 2024 zijn er negentien diepte-interviews gehouden met Rotterdamse ambtenaren die zich inzetten voor jeugd- en jongerenbeleid en/of participatie. Daarnaast hebben we een bredere groep ambtenaren bereikt via een onderzoeksinstallatie bij de ingang van het Timmerhuis in november 2023. We zijn met ongeveer 50 ambtenaren in gesprek gegaan. Op verzoek van de gemeente Rotterdam zijn we in gesprek gegaan over zowel 'jeugd-' als 'jongerenparticipatie' (4 t/m 26 jaar).

Veel deelnemers beschrijven de inzet van jeugd- en jongerenparticipatie in beleid als 'beperkt', al wisselt dit per team en afdeling. Er wordt volgens deelnemers nog veel beleid ontwikkeld dat over jongeren gaat, maar waar zij niet bij worden betrokken. Wanneer jeugd- en jongerenparticipatie wel wordt ingezet is dit vaak incidenteel en niet structureel. Het lijkt af te hangen van een kleine groep ambtenaren die hier zelf initiatief voor nemen. Ook wordt jeugd- en jongerenparticipatie relatief vaak uitbesteed aan externe organisaties die hier meer ervaring mee hebben.

Onderzoeksinstallatie ingang Timmerhuis gemeente Rotterdam (november 2023)

Tijdens de interviews zijn er verschillende factoren naar voren gekomen die de beperkte inzet van jeugd- en jongerenparticipatie verklaren. We maken een onderscheid tussen factoren die (met name) te maken hebben met de beleidsadviseur als individu en factoren die (met name) te maken hebben met de context waarin een beleidsadviseur werkt. Factoren die spelen op individueel niveau zijn ingedeeld in vier categorieën: opvattingen over het belang van participatie, opvattingen over kinderen en jongeren, vertrouwen in eigen kennis en vaardigheden, en het ervaren van een (gebrek aan) controle over het participatieproces. Op contextueel niveau spelen factoren die zijn ingedeeld in: (het gemis van) een gedeelde visie op participatie, de organisatiestructuur, de organisatiecultuur en ongeschreven regels. We stellen vast dat een combinatie van individuele en contextuele factoren ervoor zorgt dat er in de praktijk regelmatig van jeugd- en jongerenparticipatie in beleid wordt afgezien. Er is niet één factor doorslaggevend. De verschillende factoren grijpen op elkaar in. Het ervaren van een gebrek aan rugdekking versterkt bijvoorbeeld de angst om valse verwachtingen te scheppen. We beschrijven dit in [Rapport II](#) en [Paper II](#).

Om de inzet van jongerenparticipatie in beleid te verbeteren moet er tijdens de ontwerpfase aandacht zijn voor het ontwikkelen van een aanpak die inspeelt op de barrières die beleidsmakers ervaren.

FACTOREN

Contextuele factoren

Individuele factoren

Overzicht van factoren die beïnvloeden of een beleidsmaker jeugd- en jongerenparticipatie inzet

Perspectief jongeren

De derde stap was om inzicht te krijgen in het perspectief van jongeren. Vanaf de start van het project organiseerden we interactieve bijeenkomsten met 4-6 jongeren die betrokken zijn bij het Actieplan Vastpakken en niet loslaten. Zij deelden hun ervaringen met participatie via o.a. een tijdlijn en een rollenspel.

Om een bredere groep te bereiken stonden we in december 2023 met een laagdrempelige onderzoeksinstallatie op de 'jongervloer' van bibliotheek Blaak. We vroegen jongeren welke rol zij willen hebben in de plannen van de gemeente als het gaat over mentale gezondheid en wonen (twee actuele thema's). In totaal deden er 27 jongeren (12-27 jaar) mee. De volgende rollen zijn gekozen: meeprater (19 keer), innovator (8 keer), samenwerker (8 keer), toekijker (8 keer), leider (5 keer) en rebel (5 keer). Het verschilt per onderwerp welke rol jongeren bij zichzelf vinden passen. Sommige jongeren kiezen voor een rol als 'innovator' of 'leider' omdat dit goed bij hun talenten past en/of omdat ze veel van het onderwerp afweten. De rol 'meeprater' is het meest gekozen. Deze is volgens jongeren ook geschikt wanneer je niet heel veel van een onderwerp af weet, maar wel je mening wil geven. De gesprekken met jongeren maken duidelijk dat een deel van de jongeren interesse heeft om actiever mee te doen, denken of beslissen over gemeentelijk beleid, maar dat de mogelijkheden hiervoor niet of nauwelijks bekend zijn. Ook twijfelen veel jongeren of hun input wel serieus genomen zal worden. Hier is ruimte voor verbetering. Zie [Afstudeerproject I](#) en [Afstudeerproject III](#).

Gehoord worden is een thema dat tijdens dit project steeds naar voren komt. Ook tijdens de bijeenkomsten met jongeren uit de klankbordgroep. Het is frustrerend om ergens aan mee te werken terwijl er niets gedaan wordt met je input. Jongeren willen meedoen als zij serieus genomen worden en hun input een verschil kan maken. Dit onderstreept het belang van meer ruimte voor betekenisvolle jongerenparticipatie in beleid.

Onderzoeksinstallatie Rotterdam Blaak (december 2023)

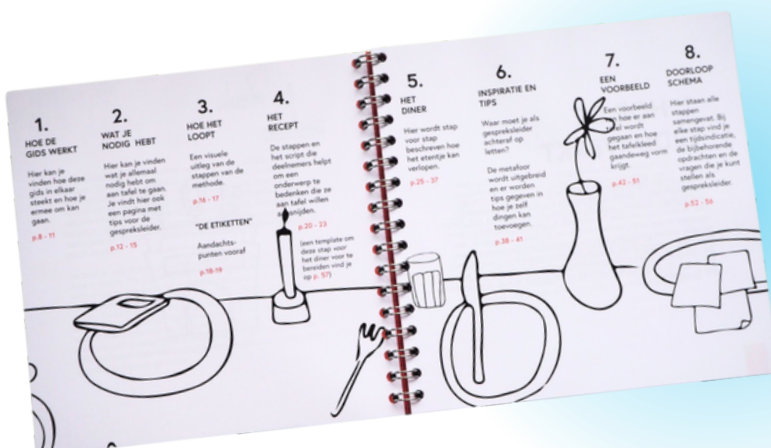
Perspectief jongerenwerkers

De vierde stap was om inzicht te krijgen in het perspectief van jongerenwerkers. Zij staan dicht bij jongeren en hebben hierdoor inzicht in de huidige situatie en kansen om jongerenparticipatie te verbeteren. Op basis van aanbevelingen tijdens de 'best practice' interviews en in overleg met de gemeente zijn we gestart in een wijk: Kralingen-Crooswijk. We zijn in gesprek gegaan met acht jongerenwerkers van vier verschillende organisaties.

Allereerst moet 'participatie' volgens jongerenwerkers gaan over een concreet thema. Als je jongeren betreft dan moet dit aansluiten bij wat zij belangrijk vinden, bij wat zij kunnen en leuk vinden en bij wat hen direct iets oplevert. Er wordt volgens jongerenwerkers te vaak opgehaald wat jongeren willen zonder dat daar vervolgens iets mee gebeurt. Dit is niet wenselijk. Wanneer je jongeren vraagt om mee te doen is het cruciaal dat hun input daadwerkelijk een verschil maakt. Samenwerking tussen jongeren en beleidsmakers in zo'n proces is volgens sommige jongerenwerkers een brug te ver. Er moet eerst vertrouwen worden opgebouwd. Een eerste stap die beleidsmakers kunnen zetten is vaker in de wijk werken en meer interesse tonen in jongeren en de uitvoering. Degenen die dat doen lukt het.

Een actueel thema dat volgens jongerenwerkers kansen biedt voor ontwerpgericht onderzoek naar participatie zijn de Rotterdamse jongerenhubs. Het realiseren van deze jongerenhubs is het antwoord van gemeente op behoefte die jaren geleden bij jongeren is opgehaald: een eigen plek. Een vraag die zij hebben is hoe je een brede groep jongeren kunt betrekken bij de inrichting en programmering. Deze vraag is specifiek en biedt kansen om meer te leren over hoe jongerenparticipatie concreet kan worden vormgeven. In [Afstudeerproject III](#) is ontwerper Maartje Roggeveen hiermee aan de slag gegaan in nauwe samenwerking met jongerenwerkers, zodat zij hier na afloop van dit project mee verder kunnen. Maartje heeft een methode ontworpen waarbij de tafel waaromheen participatie (toch) vaak plaatsvindt een andere rol krijgt in het gesprek. Aan de hand van de metafoor van een diner worden onderwerpen op tafel 'aangesneden', waarbij deelnemers zowel visueel als verbaal hun ideeën en gedachten kunnen inbrengen.

Naast deze concrete vraag rond de jongerenhubs waar we mee aan de slag gaan bevestigen de gesprekken met jongerenwerkers het belang van aandacht voor de rol van beleidsmakers. Hoe kunnen we hen stimuleren om meer van buiten naar binnen te werken?

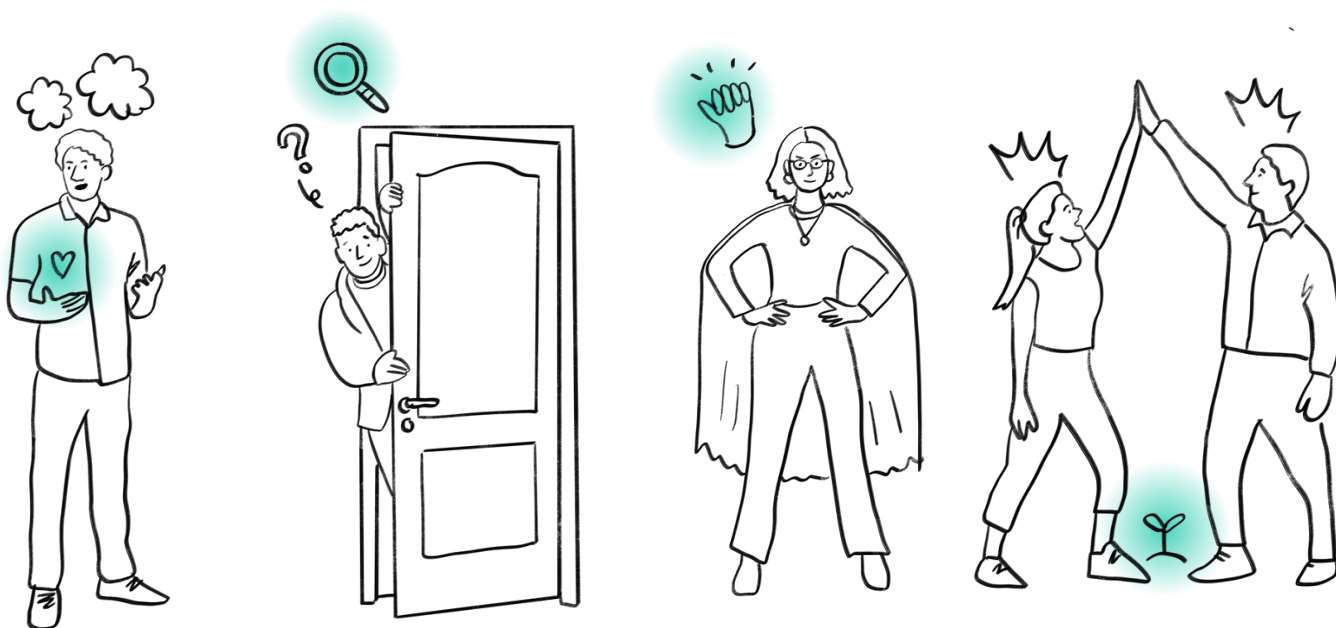

Gids voor jongerenwerkers,
Maartje Roggeveen (2024)

Onderliggende gedeelde thema's

Het perspectief van best practice deelnemers, beleidsmakers, jongeren en jongerenwerkers is in kaart gebracht. Voor de start van de ontwerpfase wilden we een stap verder gaan door te onderzoeken welke waarden worden gedeeld. Zijn er onderliggende thema's die in ieder perspectief terugkomen? Ontwerper Susanna Osinga heeft de Frame Innovatie benadering van Kees Dorst (2015) ingezet om inzicht te krijgen in de onderliggende thema's. In haar project identificeert, onderzoekt en visualiseert ze vier onderliggende gedeelde thema's.

Het eerste gedeelde thema is 'Open hearts, open minds'. Dit thema gaat over het belang van oprechte interacties en empathie en benadrukt hoe vooroordelen zaken kunnen compliceren. Ambtenaren verwachten bijvoorbeeld dat inwoners negatief over hen denken, terwijl jongeren zich zorgen maken dat ze als onervaren worden gezien. Het tweede thema is 'Navigating the unknown'. Aan de slag gaan met participatie brengt onzekerheden met zich mee. Zowel jongeren als ambtenaren begeven zich op onbekend terrein. Dit thema onderzoekt hoe zij ondanks onzekerheden toch houvast kunnen ervaren. Het derde thema is 'Driven by responsibility'. Dit thema richt zich op verantwoordelijkheidsgevoel en betrokkenheid. Het onderzoekt de vraag wanneer ambtenaren en jongeren iets belangrijk genoeg vinden om erbij betrokken te raken en zich hiervoor in te zetten. Het vierde thema is 'What you do matters'. Dit thema benadrukt het belang van het gevoel dat je bijdrage ertoe doet en daadwerkelijk een verschil maakt. Zowel jongeren als ambtenaren twijfelen regelmatig aan de impact van hun inspanningen en het succes van hun acties. Dit thema richt zich ook op de dynamiek van macht binnen participatie. De vier gedeelde thema's helpen om op een andere manier naar jongerenparticipatie te kijken. Op basis van deze thema's zijn 'frames' ontwikkeld die concrete aanknopingspunten bieden voor het ontwikkelen van een nieuwe aanpak. Hierover lees je meer in [Afstudeerproject I](#).

Open Hearts, open minds Navigating the unknown Driven by responsibility What you do matters

Vier onderliggende gedeelde thema's, Susanna Osinga (2024)

Fase II: Ontwerpen

Deze fase richt zich op het ontwikkelen, testen en evalueren van een aanpak om jongerenparticipatie te verbeteren. Op basis van de onderzoeksfase is het ontwerpen van nog meer nieuwe tools om jongerenparticipatie vorm te geven niet per se zinvol. Er zijn concrete handvatten om aan de slag te gaan, maar jongerenparticipatie wordt beperkt ingezet. Om hier verandering in te brengen richten we ons op het creëren van meer ruimte voor betekenisvolle jeugd- en jongerenparticipatie in beleid.

Leerproces voor beleidsmakers

Via [Afstudeerproject II](#) heeft ontwerper Betsie Loeffen een aanpak ontwikkeld die inspeelt op de behoeften van beleidsmakers: wat helpt hen om ondanks barrières laagdrempelig aan de slag te gaan met jongerenparticipatie? Het leerproces bestaat uit een aantal gesprekken waarin beleidsadviseurs worden uitgenodigd om (kleine) experimenten vorm te geven en die binnen enkele weken uit te voeren, zoals een dag meelopen met een jongerenwerker. Eerste inzichten zijn dat dit leerproces beleidsadviseurs kan helpen om mogelijkheden voor jeugd- en jongerenparticipatie in beleid te herkennen en te concretiseren. Het stimuleert hen om klein te beginnen op een manier die past bij hun vaardigheden en hier de tijd en ruimte voor te nemen. Deze aanpak wordt inmiddels gebruikt in een interne training van de gemeente Rotterdam en meegegeven als tussentijdse opdracht.

Leerproces beleidsmakers,
Betsie Loeffen (2024)

Co-creatietraject beleidsmakers

Naast dit afstudeerproject organiseren we een overkoepelend co-creatietraject met beleidsadviseurs bij de gemeente Rotterdam om samen te werken aan een aanpak die inspeelt op de belemmeringen die zij ervaren. Er zijn zestien beleidsmakers betrokken vanuit verschillende clusters, om zo tot een breed gedragen aanpak te komen. Deelnemers hebben samen drie richtingen gekozen om de inzet van jeugd- en jongerenparticipatie in beleid te verbeteren: 'meer sturing', 'actief leren hoe je kind- en jongerenparticipatie inzet' en 'zichtbaar maken wat er al gebeurt' (Zie [Rapport II](#)). Manieren om hierop in te spelen zijn trainingen/workshops voor beleidsmakers, leren door te doen, geïnspireerd raken door contact met kinderen en jongeren, het delen van goede voorbeelden in teamoverleggen en via intranet/nieuwsbrieven, (jongeren)ambassadeurs, collega's/praktijkpartners/jongeren als gids, een duidelijke visie op de inzet van jeugd- en jongerenparticipatie vanuit afdelingshoofden en de directie, duidelijke verwachtingen, een plan van aanpak per afdeling en de inzet van participatie bespreken tijdens functioneringsgesprekken. Komende maanden wordt dit verder uitgewerkt.

Co-creatietraject rond dilemma's

Tot slot willen we tijdens de ontwerpfasen aandacht hebben voor dilemma's rond het organiseren van jongerenparticipatie. We zijn tijdens dit project veel dilemma's tegengekomen. Voor al die dilemma's geldt dat er geen 'klip en klaar' antwoorden zijn. Ze vragen om goede afstemming. We zouden beleidsmakers, jongerenwerkers en jongeren daarom willen aanmoedigen om hier op een laagdrempelige manier mee aan de slag te gaan, bijvoorbeeld in de stijl van 'Dilemma op Dinsdag'. De komende tijd verkennen we welke ideeën jongeren hierover hebben en waar zij wellicht kansen zien om een aanpak te ontwikkelen en testen.

Waar staan we nu?

De vraag die in dit project centraal staat is: hoe kan jongerenparticipatie in gemeentelijk beleid worden verbeterd? Op dit moment worden grote groepen Rotterdamse jongeren niet gehoord in beleid, terwijl een deel van hen hier graag een actieve rol in wil. De mogelijkheden voor participatie in beleid zijn beperkt en vaak niet bekend bij jongeren. Via interviews en gesprekken met Rotterdamse beleidsmakers hebben we inzicht gekregen in factoren die bepalen of beleidsmakers jeugd- en jongerenparticipatie inzetten. Er zijn verschillende barrières op zowel individueel als contextueel niveau die op elkaar ingrijpen. Om hier verandering in te brengen richten we ons in de ontwerpfase op het creëren van meer ruimte voor jongerenparticipatie in beleid. Allereerst is via co-creatie een leerproces ontwikkeld dat beleidsmakers helpt om laagdrempelig in actie te komen. Daarnaast ontwikkelen we samen met beleidsmakers een aanpak die inzet op meer sturing, door te doen leren hoe je jongerenparticipatie inzet, geïnspireerd raken door contact met kinderen en jongeren en zichtbaar maken wat er al gebeurt. Deze aanpak vormt input voor het beleidskader jeugd- en jongerenparticipatie van de gemeente Rotterdam dat momenteel wordt geschreven. In het concept beleidskader is opgenomen welke barrières beleidsmakers ervaren en wat er nodig is om de inzet van jeugd- en jongerenparticipatie te verbeteren, al moet een deel van deze plannen nog verder worden vormgegeven. Tijdens de ontwerpfase hebben we gebalanceerd tussen aansturen op actie en aansluiten bij het verandertempo van de organisatie. Aansturen op laagdrempelige experimenten is soms lastig omdat er op kleine schaal al veel gebeurt. Juist een meer structurele en samenhangende aanpak is waar het volgens deelnemers aan ontbreekt en waar zij verandering in willen zien. Voor dit concernbrede vraagstuk is verantwoordelijkheid het thema dat steeds weer terugkeert: wie gaat wat oppakken? Dit moet volgens deelnemers ook 'hogerop' in de organisatie besproken worden voor zij verder kunnen, maar dat vraagt om meer tijd.

In de laatste fase van dit project evalueren we het proces en de (voorlopige) uitkomsten. Wat de impact van dit project gaat zijn is afwachten. Wel merken we dat er binnen de gemeente Rotterdam steeds meer reflectie komt op wat er nodig is om de inzet van jeugd- en jongerenparticipatie (en überhaupt participatie) in beleid te verbeteren. De rode draad hierin wordt duidelijker. Op basis van ervaringen in dit project draagt ontwerpgericht onderzoek bij aan het vergroten van de betrokkenheid en het eigenaarschap van stakeholders. Dat een groep bevlogen ambtenaren, jongerenwerkers en jongeren zich blijven inzetten voor het verbeteren van jeugd- en jongerenparticipatie in beleid is zeker.

Hoe gaan we verder?

Dit onderzoeksproject maakt deel uit van de Healthy Start Convergence. Lopende en nieuwe onderzoeksprojecten in de ambitie 'Betrokkenheid en participatie van kinderen en jongeren' bouwen voort op inzichten uit dit eerste project en richten zich op belangrijke thema's die nu nog onderbelicht zijn, waaronder het bereiken en betrekken van een diverse groep kinderen en jongeren, het organiseren van participatie rond een complex vraagstuk (straatintimidatie), het stimuleren van initiatieven vanuit kinderen en jongeren zelf en de rol van scholen. Op deze manier blijven onderzoekers samen met de doelgroep en professionals werken aan een toekomst waarin alle kinderen en jongeren daadwerkelijk worden gehoord.

Meer weten?

Praktijkgerichte publicaties

Rapport I: Jongerenparticipatie in lokaal beleid: wat werkt?

Rapport II: De inzet van jongerenparticipatie in beleid: het perspectief van beleidsmakers.

Bovenstaande rapporten staan op de Healthy Start website.

Wetenschappelijke papers

Paper I: Toepassing van CLEAR framework op jongerenparticipatie.

Paper II: Factoren die samenhangen met de inzet van jongerenparticipatie.

Paper III: Het proces en de lessen voor transdisciplinair samenwerken.

Bovenstaande papers volgen in 2025/2026 en worden gedeeld via de Healthy Start website.

Afstudeerprojecten TU Delft

Afstudeerproject I: Frame innovatie door Susanna Osinga.

Afstudeerproject II: Leerproces voor beleidsmakers door Betsie Loeffen.

Afstudeerproject III: Participatie jongerenhubs door Maartje Roggeveen (eind november '24).

Beschikbaar via de TU Delft Repository en via de Healthy Start website.

Healthy Start netwerk

Heb je vragen of ideeën? Neem dan contact met ons op!

Irene Fierloos

fierloos@essb.eur.nl

*Postdoc op dit project
tot november 2024*

Susanna Osinga

osinga@essb.eur.nl

*Nieuw aanspreekpunt
vanaf november 2024*

Lysanne te Brinke

tebrinke@essb.eur.nl

*Healthy Start ambitie lead
jongerenparticipatie*

Definities

Hieronder geven we een aantal (praktische) definities van begrippen die in dit project centraal staan.

Beleidsmakers: ambtenaren die zich inzetten voor het ontwikkelen van plannen om toe te werken naar gewenste situaties (Rapport II).

Jeugd- en jongeren: met deze term verwijzen we naar de leeftijdsgroep 4 t/m 26 jaar, deze brede definitie sluit aan bij de gemeente Rotterdam (Rapport II). Als het specifiek gaat over **kinderen** verwijzen we naar de leeftijdsgroep 4 t/m 11 jaar. Als het specifiek gaat over **jongeren** verwijzen we naar de leeftijdsgroep 12 t/m 26 jaar.

Jongerenwerkers: professionals die vanuit een welzijnsorganisatie laagdrempelige ondersteuning bieden aan jongeren in hun ontwikkeling naar volwassenheid. Ze maken o.a. contact met jongeren, signaleren, motiveren en activeren (NJI, z.d.).

Participatie: actieve deelname in het ontwikkelen, implementeren en/of evalueren van beleid (plannen van de gemeente). Het draait hierbij om meedenken, meebeslissen of zelf organiseren. Er is pas sprake van participatie wanneer invloed en/of controle wordt overgedragen aan deelnemers (Visser, Van Popering-Verkerk en Van Buuren, 2019).

Transdisciplinair onderzoek: onderzoek dat zich richt op een maatschappelijk relevant vraagstuk, benaderd vanuit verschillende disciplines samen met maatschappelijke partners. Inzichten worden geïntegreerd en overstijgen grenzen van disciplines (Van der Bijl-Brouwer, 2022).

Referenties

- British Design Council (2005). The Design Process: What is the Double Diamond? Geraadpleegd op 10 oktober 2024, van <https://www.designcouncil.org.uk/our-resources/the-double-diamond/>
- Dorst K. (2015). Frame innovation: Create new thinking by design: MIT press.
- Hart R.A.. (2008). Stepping back from 'The ladder': Reflections on a model of participatory work with children. In Participation and learning: Perspectives on education and the environment, health and sustainability (pp. 19-31). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Lowndes, V., Pratchett, L., & Stoker, G. (2006). Diagnosing and remedying the failings of official participation schemes: The CLEAR framework. Social policy and Society, 5(2), 281-291.
- Nederlands Jeugd instituut (z.d.). Jongerenwerk. Geraadpleegd op 15 oktober 2024, van <https://www.nji.nl/jongerenwerk>.
- Van der Bijl-Brouwer, M. (2022). Design, one piece of the puzzle: A conceptual and practical perspective on transdisciplinary design.
- Verenigde Naties (1989). Convention on the Rights of the Child. Treaty Series, 1577(3), 1-23.
- Visser, V., Van Popering-Verkerk, J., & Van Buuren, A. (2019). Onderbouwd ontwerpen aan participatieprocessen. Kennisbasis participatie in de fysieke leefomgeving.

Onze bouwstenen voor transdisciplinair onderzoek

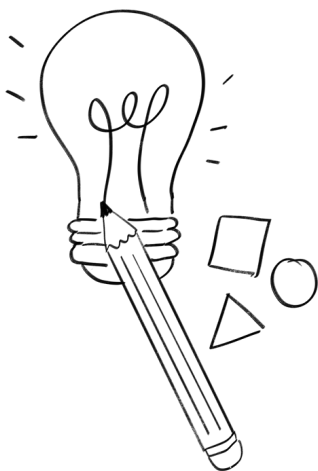
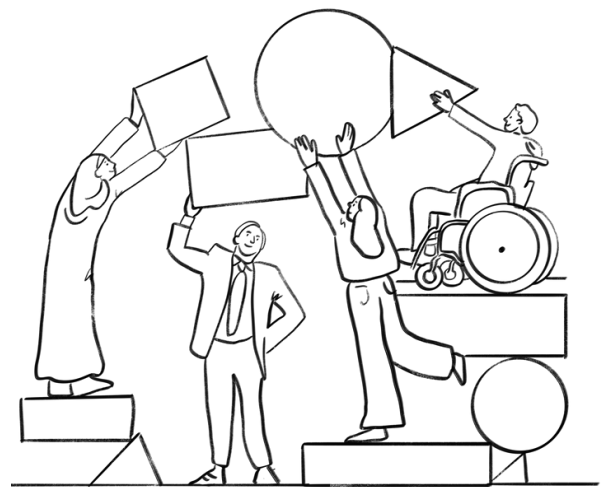
Dit project is een samenwerking tussen onderzoekers uit verschillende disciplines (Bestuurskunde, Psychologie, Gezondheidswetenschappen, Industrieel Ontwerpen) en praktijkpartners. In [Paper III](#) over het proces beschrijven we welke lessen we via deze samenwerking hebben geleerd. De lessen vatten we samen in vier bouwstenen die we meegeven voor transdisciplinair onderzoek.

1 Maak ruimte voor de inbreng van alle betrokkenen

Een essentiële bouwsteen voor transdisciplinair samenwerken is ruimte voor de inbreng van alle teamleden, stakeholders en belanghebbenden. Dit vraagt om een open omgeving waarin iedereen op een gelijkwaardige manier mee kan doen.

Hoe?

- Stel een gezamenlijk doel en zorg dat alle betrokkenen zich realiseren dat hun kennis en expertise nodig is om dit doel te bereiken.
- Zorg ervoor dat de inbreng van stakeholders vanaf de start echt een verschil kan maken. Zo vergroot je betrokkenheid en eigenaarschap, wat bijdraagt aan de implementatie en borging van de uitkomsten.
- Neem belangrijke besluiten samen.
- Ruimte om tussentijds bij te stellen vergroot de kans dat het project zich kan richten op dat wat er echt toe doet.

2 Verken de inzet van ontwerpmethoden

Ontwerpmethoden bieden kansen voor transdisciplinair samenwerken. Deze methoden richten zich op het begrijpen van het perspectief van stakeholders, het verkennen van gedeelde thema's, het reframen van een vraagstuk om tot nieuwe oplossingsrichtingen te komen. co-creatie met alle belanghebbenden en het laagdrempelig testen van oplossingsrichtingen.

Hoe?

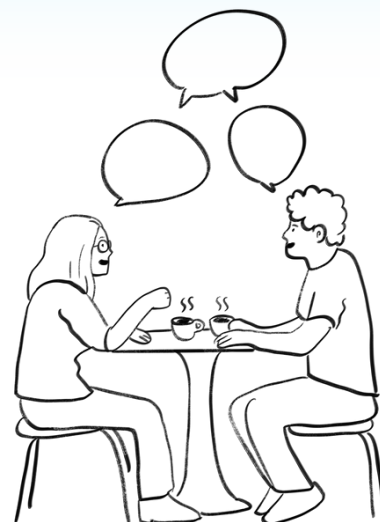
- Overweeg de inzet van ontwerpmethoden (bijvoorbeeld frame innovatie) om inzicht te krijgen in onderliggende gedeelde thema's en het identificeren en testen van nieuwe oplossingsrichtingen.
- Geef stakeholders via co-creatie een actieve rol in het ontwerpen, testen en evalueren van oplossingsrichtingen.
- Werk samen met ontwerpers/afstudeerders Industrieel Ontwerpen die expertise hebben in de inzet van ontwerpmethoden.

3 Prioriteer het opbouwen van vertrouwen

Het bereiken van een diverse groep deelnemers is cruciaal voor de kwaliteit van het onderzoek. Wanneer je hier echt de tijd voor neemt en een open houding hebt is er veel mogelijk. Geef vanaf de start prioriteit aan het opbouwen van vertrouwen, dit is een voorwaarde voor samenwerking.

Hoe?

- Geef prioriteit aan (alledaagse) ontmoetingen met de doelgroep/betrokkenen. Verdiep je oprecht in de ander.
- Zet laagdrempelige onderzoeksmethoden in om beter aan te sluiten en een diverse groep te bereiken en te betrekken, bijvoorbeeld via een kleine onderzoeksinstallatie op straat.

4 Reflecteer

Er spelen veel dilemma's bij het doen van transdisciplinair onderzoek. Het is een gezamenlijk leerproces waarbij voortdurend reflectie nodig is.

Enkele aandachtspunten:

- Reflecteer met betrokkenen op wederkerigheid in het project: wie investeert (tijd) en wat levert het op? Verdiep je in welke opbrengsten voor welke deelnemers van waarde zijn en waarom. Ga op zoek naar een win-win situatie, waarin je samen definieert wat die 'winst' dan is. Zolang (vooral) onderzoekers of beleidsmakers bepalen wat van waarde is blijft een samenwerking asymmetrisch. Misschien is dit niet te vermijden, maar het vraagt wel om voortdurende reflectie.
- Reflecteer met betrokkenen op machtsverhoudingen: wie neemt welke besluiten en waarom? Is dat wenselijk? Waar is ruimte voor verandering? Om deelnemers echt de ruimte te geven kan het nodig zijn dat onderzoekers en beleidsmakers een stap terug doen.
- Reflecteer op je rol als onderzoeker: wat is je rol, waar houdt die op en klopt dit bij hoe je je werk doet?
- Reflecteer met betrokkenen op de lange termijn uitkomsten van het project. Wie gaat er verder met dit onderwerp als het project klaar is? Werk nauw samen met betrokkenen en sluit waar mogelijk aan bij wat er al gebeurt. Dit vergroot de kans dat praktijkpartners hier na afloop mee verder kunnen.

